

SISÄLLYSLUETTELO

Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen johtokunta ote pöytäkirjasta 01.11.201

5 § Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen johtokunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi pelastustoimen järjestämisestä	1
--	---

5 § Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen johtokunnan lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi pelastustoimen järjestämisestä

VD/7735/03.00.00/2016

PV/JA/TS

Sisäministeriö pyytää 1.9.2016 päivätyllä kirjeellä pelastuslaitokselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle pelastustoimen järjestämisestä. Lakia sovellettaisiin pelastustoimen järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan vuoden 2019 alusta lukien. Esityksessä pelastustoimen järjestämisvastuu ehdotetaan säädettäväksi viiden maakunnan tehtäväksi. Ne järjestäisivät pelastustoimen yhteistyöalueen kaikkien maakuntien alueella.

Uudistuksen tavoitteena on pelastustoimen voimavarojen käytön tehostaminen sekä palvelujen saatavuuden ja laadun parantaminen. Lisäksi tavoitteena on ohjausjärjestelmän uudelleenorganisointi maakunnissa, jotta pelastustoimen kehittäminen voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein, taloudellisesti ja tehokkaasti. Myös pelastustoimen osallistuminen kiireelliseen ensihoitotoimintaan ja ensivastetöihin halutaan mahdollistaa yhteistoimintasopimuksen muodossa.

Keski-Uudenmaan pelastustoimen liikelaitoksen johtokunta 1.11.2016 § 5

Pelastusjohtajan esitys:

Päätetään antaa liitteenä olevan lausunto sisäministeriölle.

Käsittely

Lausunnon kohdasta "Muita muutosehdotuksia ja huomioita" poistettiin kohta 4.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys liitteeseen tehdyllä muutoksella.

Liitteet:

- lausunto

Täytäntöönpano: pelastuslaitos

Muutoksenhakuohje: muutoksenhakuohje 4, oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

pelastusjohtaja Pekka Vänskä, puh. 09 8394 0001, apulaispelastusjohtaja Jorma Alho, puh. 09 8394 0007, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi

Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen lausunto pelastustoimen järjestämislakiesityksestä

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä pelastustoimen järjestämisestä (luonnos versio 31.8.2016).

Pelastustoimeen viisi järjestämisaluetta

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos pitää esitettyä viiden pelastustoimen alueen järjestämisvaihtoehtoa parhaana vaihtoehtona. Perusteluina ovat muun muassa seuraavat asiat;

- 1) Mikäli turvallisuuden halutaan säilyvän nykyisellä tasolla, niin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä pelastustoimen suunnitellut säästöt saadaan aikaiseksi ainoastaan viiden pelastustoimen alueen järjestämismallilla. Järjestämislakiesityksen sivulla kahdeksan on asia myös todettu seuraavasti: *" Menojen kasvun hallitseminen edellyttää, että pelastustoimi organisoidaan nykyistä suurempiin yksiköihin "*. Järjestämislakiesityksen sivulla 13 on kuvattu miten säästöt ovat mahdollisia nykyistä pelastustoimen järjestelmää kehittämällä. Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä kuvatut kehittämistoimet ovat oikean suuntaisia, lukuun ottamatta hallintoa koskeva osuus, koska ainakin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen hallinnon järjestämisessä tukeudutaan osaltaan suuren isäntäkunnan hallintoon.
- 2) Pelastustoiminnan johtamisen tehostaminen ja maan sisäiseen turvallisuuteen vaikuttaminen onnistuu tehokkaammin, mikäli pelastuslaitosten lukumäärä olisi viisi. Viiden pelastuslaitoksen mallissa kaikki pelastuslaitokset ovat riittävän suuria kyetäkseen kantamaan vastuun ja ylläpitämään tarvittavaa osaamista alueen riskienhallinnasta, varautumisesta ja pelastustoimesta sekä ikääntyvän henkilöstön uudelleensijoittamisesta. Tämä on todettu esityksen sivulla 13.
- 3) Jotta pelastuslaitokset voisivat olla mukana ensihoidossa tulevaisuudessa yhteistyösopimuksin terveystoimen kanssa, niin se edellyttää ensihoidon kanssa yhteneväistä aluejakoa. Kiireellisen ensihoidon palvelutuotannon toteuttaminen pelastuslaitoksen toimintana varmistaa samalla sisäisen turvallisuuden tehokkaan organisoinnin ja on keskeistä resurssien järkevän käytön näkökulmasta, koska pelastajia voitaisiin käyttää sekä ambulanssien että pelastusyksiköiden henkilöstönä, paloasemat voisivat toimia myös ambulanssien tukikohtina ja lisäksi tukipalveluissa sekä suuronnettomuuksissa että varautumisessa voitaisiin hyödyntää pelastustoimen ja ensihoidon synergiaa. Näin on myös mainittu muun muassa esityksen sivulla 12 pykälän 2 perusteluissa.

Parhaillaan Eduskunnan käsittelyssä olevassa sisäisen turvallisuuden selonteossa ovat edellä esitetyt perusteet kirjattuna. Tässä esimerkin omaisesti otteita selonteon sivuilla 20 – 21 ” *tavoite on toteuttaa pelastustoimen ja sen ohjausjärjestelmän uudelleenorganisointi siten, että toimialan kehittäminen voidaan toteuttaa valtakunnallisesti yhdenmukaisin perustein ja tehokkaasti viidellä alueella.* Ote selonteon sivuilta 35 – 36 ” *kehittämislinjaukset ovat 1) Uudistetaan pelastustoimen rakenteet ja vahvistetaan valtakunnallista ohjausta 2) Vahvistetaan siviiliviranomaisten johtamiskykyä sekä viranomaisyhteistyötä pelastustoiminnassa ja poikkeusoloissa.*”

Mikäli pelastustoimen alueita olisi tulossa 18, niin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä pelastustoimen uudistukseen liittyvää rakennemuutosta on Uudellamaalla tarpeetonta toteuttaa. Ehdotuksemme on, että tässä tapauksessa pysytään 22 pelastuslaitoksen järjestelmässä, jossa Uudellamaalla otettaisiin käyttöön verkostoitunut toimintamalli.

Mikäli muodostetaan 18 maakuntaan perustuvaa pelastuslaitosta, niin silloin se tarkoittaa, että on yksi muita huomattavasti suurempi pelastuslaitos ja muut pelastuslaitokset säilyvät pääosin entisenlaisina. Uudenmaan maakunta on 23 x suurempi asukasmäärältään kuin pienin maakunta, joka ei myöskään pinta-alaltaan ole kovin suuri. Mikäli pelastuslaitoksia tulisi 18, niin Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä Uudenmaan pelastuslaitokselle tulisi siinä tapauksessa ohjata valtakunnan sisäisen turvallisuuden tehtäviä tai erillistehtäviä koko valtakunnan alueella. Nämä erillistehtävät vaativat valtakunnallista erillisrahoitusta Uudenmaan pelastuslaitokselle.

Pelastustoimen rahoitus

Pelastustoimen tulevaisuuden rahoituksen turvaaminen on äärimmäisen tärkeä. Pelastustoimen keskinäinen käyttökulujen (420M€) jakaminen ei ole rahoituksen turvaamisen näkökulmasta keskeistä, vaan tärkeämpää on se, että maakunnat osoittavat pelastustoimeen riittävät rahoitusresurssit vuodesta 2019 eteenpäin. Rahoitusratkaisun pitäisi olla mahdollisimman yksinkertainen, mitä asukaslukuun perustuva malli on. Pelastustoimen asukaslukuperusteinen rahoitusmalli on oikeudenmukainen, koska suurimman onnettomuusriskin aiheuttaa ihminen ja ihmisen toiminta.

Tilaaaja-tuottaja -malli

Jos toteutetaan esityksessä kuvattu tilaaja – tuottaja –malli, niin pelastustoimen järjestämisvastuussa olevan maakunnan pelastustoimen osaamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Tämä siksi, että järjestämisvastuussa olevan maakunnan pitää tietää mitä se tilaa ja mitä se maksaa tai mitä tilatulta palvelulta voidaan edellyttää.

Pelastustoimen, kuntien ja maakuntien varautuminen

Oman haasteensa asettaa myös maakunnan ja **jäljelle jäävien kuntien toimintojen** varautumisen ja valmiussuunnittelun huomioiminen sekä pelastuslaitoksen että kunnan toiminnassa. Varautuminen ja valmiussuunnittelu saattavat unohtua, koska käytännön uudistuksen toteutus vaatii lähes kaiken henkilöresurssin. Kuitenkin **maakunnalla ja kunnalla** on edelleen vastuu oman alueensa asukkaiden turvallisuudesta ja hyvinvoinnista kaikissa olosuhteissa. Tätä vastuuta ei voi ohittaa perustelemalla, ettei ollut resursseja miettiä ja valmistautua jopa pahimpaan vaihtoehtoon, poikkeusoloihin, riittävällä vakavuudella.

Pelastustoimen vahvuutena on tällä hetkellä osaaminen kuntien varautumisen ja valmiussuunnittelun tukemisessa. Uudistuksessa on huomioitava, että pelastuslaitos pystyy edelleen toimimaan varautumisen ja valmiussuunnittelun tukena sekä yhteensovittajana paikallisella kuntatasolla ja alueellisella maakuntatasolla. Lisäksi sisäministeriön pitää pystyä ohjaamaan varautumisen kokonaisuutta valtakunnan tasolla.

Pelastustoimen järjestämislakiesityksen mukaisesti korostamme seuraavia pykäläiä:

6§:

Pelastustoimella on johtovastuu tehtäväkentälleen kuuluvissa onnettomuus- ja kriisitilanteissa. Tämän lisäksi pelastuslaitoksen omiin tehtäviin kuuluva sekä pelastustoimialueen kuntien ja muiden keskeisten toimijoiden varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvä vahvempi rooli varautumistehtävien koordinoinnissa on perusteltu. Varautumisen ja sen mukaisen katastrofivalmiuden kannalta esityksen mukaiset yhtenäiset toimintamallit eri toimijoiden kesken ovat keskeinen lähtökohta varautumisen ja valmiuksien kehittämistyöhön.

17§ Varautuminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin

Pykäläehdotuksen mukainen pelastustoimen varautumisvelvoite ja sen laajentaminen kattamaan myös häiriötilanteisiin varautumisen on perusteltu sisällyttää pelastustointa koskevaan lainsäädäntöön. Vaikka voimassa olevan valmiuslain mukainen varautumisvelvoite koskee pelastustoimea, ei se tämänmuotoisena yksiselitteisesti ota kantaa häiriötilanteisiin varautumiseen.

Sopimuksellisen varautumisen huomiointi järjestämislaissa on katsottava positiivisena kehityksenä. Sopimuksellisen varautumisen olisi kuitenkin syytä pohjautua varautumiselle ja jatkuvuudenhallinnalle ominaiseen priorisointiin, jonka mukaisesti varautumiseen liittyviä sopimusehtoja hyödynnetään tarkoituksenmukaisella tavalla vain kriittisiksi katsotuissa sopimuksissa. Esitetyssä muodossaan järjestämislaki asettaa kaikki palvelusopimukset samalle linjalle. Kuitenkin jatkuvuudenhallinnan kannalta vain priorisoiduilla sopimuksilla on merkitystä.

Maakuntavalmistelun kokonaisuus, varautuminen ja häiriötilanteet

Kaikissa maakuntavalmisteluun liittyvissä lakiesityksissä on varautuminen ja valmiussuunnittelu huomioitava vahvemmin sekä on huomioitava myös jäljelle jäävien kuntien toimintojen yhteensovittaminen varautumisen kokonaisuuden hallitsemiseksi.

Maakuntauudistuksen jälkeenkin **kunta** on varautumisnäkökulmasta yksi kriittinen toimija niin maakunnan tehtäviin liittyvässä varautumisessa, kuin alueelliseen varautumiseen liittyvässä yhteistoiminnassa.

- 1) Kaikki maakuntien toiminnot sijoittuvat jonkin kunnan alueelle.
- 2) Kunnat vastaavat joko itse, liikelaitostensa tai omistamiensa yhtiöiden kautta pitkälti sen perusinfrastruktuurin tuottamisesta ja ylläpitämisestä, jonka varassa maakunnat ja muut kunnan alueen toimijat omia tehtäviään toteuttavat.

Uudistuksen yhteydessä kuntien roolin huomioimisen lisäksi on syytä tunnistaa pelastuslaitoksissa sijaitseva laaja-alainen osaaminen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisessa sekä niihin liittyvän poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ylläpitämisessä. Pelastuslaitoksilla on myös pitkät perinteet ja vakiintuneet käytänteet kuntien varautumisen tukemisessa. Maakuntien tehtäviin suunnitellun varautumisen alueellinen yhteensovittamistehtävän käytännön toteuttaminen tulisi tämän vuoksi määrittää pelastuslaitosten tehtäväkenttään kuuluvaksi. Näin kyetään varmistamaan kuntien roolin huomioiminen ja jo luotujen pelastustoimen alueen kattavien poikkihallinnollisten yhteistoimintasuhteiden hyödyntäminen myös uudistuksen jälkeen.

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos toivoo kiinteämpää yhteyttä maakuntalainsäädännön, sosiaali- ja terveystoimen lainsäädännön ja pelastustoimen lainsäädännön valmisteluun. Pelastustoimen edustajien on valtakunnan tasolla osallistuttava maakunnan valmistelutoimenpiteisiin aktiivisesti.

Muita muutosehdotuksia ja huomioita

Keski-Uudenmaan pelastuslaitos esittää, että maakuntasäädösten valmistelun yhteydessä huomioidaan seuraavat asiat:

- 1) Pelastustoimi ja sopimuspalokunnat: Säädetään erikseen sopimuspalokuntien sopimuksista muun muassa seuraavat asiat; a) Sopimuspalokunnat tekevät palokuntasopimuksen tuottamisvastuussa olevan pelastuslaitoksen kanssa. b) Sopimuspalokuntien omistamat kiinteistöt ja pääosin sopimuspalokunnan käytössä olevat kunnan omistamat kiinteistöt tulee vuokrata suoraan palokuntasopimuksen nojalla. Mikäli vuokraus tehdään yhteisen ja valtakunnallisen kiinteistöyksikön toimesta, niin vuokran ja palokuntasopimuksen avustuksen käsittelystä voi tulla vaikeasti hallittava ns. monikanavarahoitus-järjestelmä.
- 2) Järjestämislakiesityksen sivulla kahdeksan sekä sivulla 14 (§ 4) esitetty sopimusmallin neuvottelu ja määräaikainen neljän vuoden sopimus on Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen mielestä huonosti toimintaan sopiva. Keski-Uudenmaan pelastuslaitos esittää, että sopimus on toistaiseksi voimassa oleva yhteistyösopimus, jossa on sovittu vähintään kerran vuodessa pidettävästä seurantaneuvottelusta.
- 3) Keski-Uudenmaan pelastuslaitos ei näe tarvetta sivulla 16 esitetystä Aluehallintoviranomaisen tehtävästä, vaan pelastuslaitokset ovat suoraan sisäministeriön alaisia.

Vantaa 19.10.2016

Pekka Vänskä

Pelastusjohtaja
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos